

Список використаних джерел

1. Kidwell, Deborah C. Public war, private Fight? : the United States and private military companies. – Combat Studies Institute Press Fort Leavenworth, Kansas, 2005. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ru.scribd.com/doc/81373833/US-and-Private-Military-Companies>. – С. 10.
2. Мукин Ю. Использование гражданских контрактников и частных вооружённых формирований в современных конфликтах / Ю. Мукин // Зарубежное военное обозрение. –2008. – № 6 (735). – С. 26-31.
3. Расследование массовых убийств в Ираке: В скандальном деле Blackwater звучат новые обвинения [Электронный ресурс]. – Режим доступу: <http://korrespondent.net/world/1616172-rassledovanie-massovyh-ubijstv-v-irake-v-skandalnom-dele-blackwater-zvuchat-novye-obvineniya>
4. Blackwater Took Hundreds Of US Weapons From Military, Afghan Police Using 'South Park' Alias [Електронний ресурс] // Журнал «The World Post». – Режим доступу: http://www.huffingtonpost.com/2010/02/23/blackwater-took-hundreds-_n_474220.html
5. Сайт Приватної військової компанії «Тамплієр» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://private-military.company/>
6. Валецкий О. Частные военные компании, их создание, развитие и опыт работы в Ираке и других регионах мира [Электронный ресурс] / О. Валецкий. – Режим доступу: <http://www.vrazvedka.ru/main/analytical/valeckiy.html>
7. О соответствующих международно-правовых обязательствах и передовых практических методах государств, касающихся функционирования частных военных и охранных компаний в период вооружённого конфликта: Документ Монтрё [Электронный ресурс]. – Режим доступу: <http://www.mdforum.ch/pdf/document/ru.pdf>

Мудрик К.

*студентка магістратури юридичного факультету
Тернопільського національного економічного університету
Науковий керівник: к.ю.н., доцент, доцент кафедри
теорії та історії держави і права ТНЕУ
Подковенко Т.О.*

ЮРИДИЧНИЙ КОНФЛІКТ: ПРАВОВІ ЗАСОБИ ТА МЕХАНІЗМИ РОЗВ'ЯЗАННЯ

Реалії сьогодення демонструють, що суспільство як на національному рівні, так і на міжнародному сповнене різноманітних, різномасштабних конфліктів, що зумовлює необхідність пошуку ефективних шляхів їх вирішення та попередження з метою уникнення гострого протистояння сторін.

Дана тема не є новою, проте не стає менш актуальною, оскільки правильне вирішення протиріч на суспільно-політичному, правовому та ідеологічному рівнях повинно сприяти побудові нового суспільства, заснованого на засадах законності, демократії та максимальної поваги до прав та свобод людини і громадянина.

Слово «конфлікт» походить від латинського *conflictus* – «зіткнення» і за своєю суттю означає суперечність, розбіжність, неузгодженість, боротьбу між думками, інтересами, бажаннями, позиціями тощо [1, с. 3].

У світогляді людей усталилася думка, що конфлікт це завжди негативне явище, проте це не так. Ще відомий англійський філософ Герберт Спенсер розглядав конфлікт як необхідне явище в історії розвитку людства, стимул його соціального розвитку [2]. Відповідно конфлікт виконує і певні позитивні функції, до яких можна віднести:

— соціально-діагностичну – виникнення конфліктів свідчить про недоліки у функціонуванні соціальних організацій, поглиблення суспільних протиріч, поляризацію інтересів різних соціальних груп;

— регулюючу – конфлікти створюють і підтримують у суспільстві соціальну рівновагу, забезпечують баланс сил у структурах влади та управління;

— інтегративну – участь у конфлікті сприяє консолідації людей, які захищають спільні інтереси, формуванню їх зацікавленості у співпраці, узгодженні та об'єднанні своїх зусиль;

— інноваційну – конфлікти сприяють оновленню соціальних відносин, утвердженню нових норм та цінностей, дозволяють уникнути застою, є джерелом нововведень та прогресивних тенденцій;

— комунікативну – пошук шляхів розв'язання конфлікту активізує соціальну взаємодію, забезпечує взаємоприспосовування його учасників, спільне вироблення взаємоприйнятних рішень;

— соціально-психологічну – конфлікти сприяють зняттю психологічної напруги, викиду негативних емоцій і поступовому зниженню їх інтенсивності.

Водночас, конфлікти можуть нести і деструктивні тенденції, посилювати нестабільність соціальної та правової систем, порушувати їх нормальне функціонування. У такому випадку говорять про негативні функції конфліктів, до яких відносять:

— дестабілізуючу – деструктивні конфлікти призводять до порушення соціальної рівноваги, громадського порядку, застосуванню насильницьких методів розв'язання існуючих проблем;

— надлишково-витратну – конфлікти, як правило, вимагають використання додаткових матеріальних, часових, моральних, зокрема, емоційних ресурсів для вирішення проблем, навколо яких вони виникають;

— дезорганізуючу – конфлікти уповільнюють та ускладнюють процеси прийняття рішень, відволікають від виконання поточних планових завдань, порушують ритм та ефективність діяльності [3].

Переходячи до поняття юридичного конфлікту як виду конфліктів, слід зазначити, що серед науковців немає чіткої позиції щодо його поняття. Часто навіть помітні дискусії стосовно його назви. Адже чіткого розмежування його «юридичного» чи «правового» боку так і не виявлено. Низка дослідників ототожнює юридичний та правовий конфлікт, інші вважають, що ознакою «юридичності» стає позитивно правовий, нормативний підхід до конфліктологічної проблематики, а «правовий» статус конфлікту вбачає у природно-правових тенденціях розвитку права. Але всі дослідники погоджуються у тому, що основне у такого типу конфлікту – це протиборство суперечливих позицій на основі домінування права.

Під поняттям «юридичний конфлікт» С. Бобровник, яку вважають одним із провідних фахівців вітчизняної юридичної конфліктології, розуміє стан двостороннього зв'язку суб'єктів, заснований на правовому протиріччі, що

характеризується порушенням або перешкодою в реалізації ними інтересів та слугує причиною розвитку або кризи суспільних відносин.

На основі досліджень юридичного конфлікту можна визначити такі положення, що виявляють його специфіку:

1) юридичний конфлікт слід трактувати як властивість правової реальності та спосіб зняття правових протиріч, джерело розвитку правової дійсності;

2) юридичний конфлікт виступає формою боротьби за правову справедливість;

3) юридичний конфлікт є індикатором невирішених проблем у правовій системі;

4) юридичний конфлікт повинен здійснюватись раціонально, на основі певних процедур, емоційність може лише спрямувати конфлікту протиправову сферу;

5) зміст та роль юридичного конфлікту повинні визначатись способами боротьби його суб'єктів [4, с. 441-442].

Історично склалося три основних підходи до вирішення спорів та конфліктів:

— з позиції сили;

— з позиції права;

— з позиції інтересів.

Розв'язання конфліктів з позиції сили полягає в тому, що одна чи декілька сторін пригнічуються за рахунок переваг іншої сторони в силі. Це може бути фізична сила, чисельні або технічні переваги, гроші чи діловий статус тощо.

Другий підхід – з позиції права (традиційний, законодавчо-визначений підхід), передбачає застосування закону в суді, нормативних приписів, інструкцій, правил. Крім того, цей підхід може включати в себе здійснення певного тиску, за допомогою використання виконавчого розпорядження, професійних та етичних стандартів.

Третій підхід – з позиції інтересів (нетрадиційний, так званий «альтернативний») передбачає, що сторони намагаються з'ясувати і визначити, що спричинило конфлікт і по можливості забезпечити ті інтереси, які були порушені.

Згодом такий підхід було названо відновним правосуддям і започатковано програми, які допомагали б самим учасникам конфліктної ситуації та громаді здійснювати контроль над злочинністю та процесом відшкодування завданої шкоди [5, с. 1-2].

Якщо говорити про юридичний конфлікт, то на даний момент можна виділити два основних підходи до його розв'язання:

— законодавчо-визначені підходи (судовий розгляд);

— альтернативні (не юридичні) підходи.

На ефективності останніх наголошував ще Авраам Лінкольн, який говорив: «Уникайте судитися. Переконайте вашого суперника прийти до компромісу. Зверніть його увагу на те, що номінальна перемога в суді – це часто реальна поразка у витратах коштів і часу»[6].

До альтернативних підходів розв'язання конфліктів належать:

— переговори – тобто намагання конфліктуючих сторін вирішити спір без допомоги сторонніх осіб;

— фасилітація – організація в групі процесу колективного розв'язання проблем;

— примирення – коли акцент робиться не стільки на розв'язанні проблеми, скільки на припиненні конфлікту;

— човникова дипломатія – розділяє сторони конфлікту і постійно курсує між ними, узгоджуючи різні аспекти угоди, унаслідок чого зазвичай досягається компроміс;

— рішення третейського суду/арбітражу ;

— медіація (посередництво).

Проект Закону України «Про медіацію» 2015 року визначає її як альтернативний (позасудовий) метод вирішення спорів, за допомогою якого дві або більше сторони спору намагаються в рамках структурованого процесу, самостійно, на добровільній основі досягти згоди для вирішення їх спору за допомогою медіатора [7].

Щоб не виникло необхідності використовувати будь-який із вищенаведених підходів, на правовому рівні слід застосувати необхідні соціально-правові заходи профілактики юридичних конфліктів:

— формування поваги до права і закону з боку особи, суспільства і держави;

— врахування суспільних інтересів і громадської думки в правотворчості, і на цій основі – здійснювати удосконалення законодавства;

— розвиток і підвищення суспільної, групової та індивідуальної правосвідомості й правової культури;

— активізація діяльності просвіти, мас-медіа з правової пропаганди;

— зміна ціннісно-правових настанов населення (нарівні менталітету людини) в напрямі свідомого дотримання законів;

— удосконалення правового виховання населення розвитком юридичної освіти та самоосвіти;

— зміцнення в державі режиму законності й правопорядку;

— підвищення престижу юридичної науки, юридичних професій та державних правозастосовних органів у системі соціальних цінностей [8, с. 20].

Отже, юридичний конфлікт це невід'ємна частина розвитку суспільства. З однієї сторони він здатен сприяти зміні елементів правової системи, законодавства, державно-правових інститутів, допомагати формуванню нових правових норм та оновленню існуючих. Проте з іншої може призводити до дестабілізації ситуації в країні, громаді. Саме тому великого значення набувають способи і засоби вирішення конфліктів, особливо альтернативні (медіація, переговори), які економлять і час, і кошти. Крім того, варто проводити також ефективні засоби для профілактики конфліктів, оскільки краще їх не допустити, ніж згодом вирішувати.

Список використаних джерел

1. Пірен М.І. Конфліктологія: підручник / М.І. Пірен. – К.: МАУП, 2007. – 360 с.
2. Соціальні конфлікти та їх прояв у сфері юридичної діяльності. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://pidruchniki.com/11221213/pravo/sotsialni_konflikti_proyav_sferi_yuridichnoyi_diyalnosti
3. Соціальні конфлікти: генезис та механізм їх розв'язання. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://pidruchniki.com/18800413/sotsiologiya/sotsialni_konflikti_genezis_mehanizm_rozvyazannya

4. Олексюк М.М., Орлов С. Ф. Юридичний конфлікт: суть і місце у сучасній конфліктології / М.М. Олексюк, С.Ф. Орлов // Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. – 2014. – №2. – С. 439-448.

5. Подковенко Т.О. Альтернативні способи розв'язання юридичних конфліктів / Т.О. Подковенко // Формування правової держави в Україні: проблеми і перспективи. Матеріали XI всеукраїнської науково-практичної конференції. Науковий збірник ЮФ ТНЕУ. – Тернопіль, 2009. – С. 55-59.

6. Медіація як явище європейських правовідносин. Медіація в Україні як ефективний позасудовий спосіб вирішення певних спорів (конфліктів). [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://iii.ua/uk/news/mediaciya-yak-yavishche-ievropeyskih-pravovidnosin-mediaciya-v-ukrayini-yak-efektivniy>

7. Альтернативні підходи до розв'язання конфліктів: теорія і практика застосування / Уклад.: Н.Гайдук, І. Сенюта, О. Бік, Х. Терешко. – Львів: ПАІС, 2007. – 296 с.

8. Бобровник С. Правовий компроміс і правовий конфлікт у національному законодавстві: деякі аспекти прояву / С. Бобровник // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Юридичні науки. – 2014. – Випуск 1. – С. 18-21.

Мурована І.

*студентка IV курсу юридичного факультету
Тернопільського національного економічного університету
Науковий керівник: к.ю.н., декант, доцент кафедри
кримінального права та процесу ТНЕУ
Олійничук Р.П.*

ПРАВОВИЙ СТАТУС ІНОЗЕМНИХ ГРОМАДЯН ЯК МЕХАНІЗМ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВ ЛЮДИНИ: ОСНОВНІ ЕТАПИ РОЗВИТКУ ТА СУЧАСНИЙ СТАН

Відчуття любові, волі, щастя, безпеки становлять основні потреби людини. Із ними пов'язані роздуми, старання, наполегливість у їх здобутті, а деколи й біль та розчарування. Багато негативних емоцій йде від особи саме через нестачу тих природно бажаних відчуттів. Однак, не лише старання індивіда можуть забезпечити йому усе необхідне на всіх рівнях. Тут існують впливові чинники із найближчого оточення, соціального колективу, а також, держави у здійсненні нею відповідних функцій та зобов'язань щодо свого громадянина або людини, що знаходиться у іншому правовому статусі щодо неї. Цей перелік великий, адже на кожну людину впливають різні фактори.

Проте, створено категорію, яка найбільш загально і фундаментально відображає людину в її потребах. Вона носить назву «права людини». Слід відмітити, що жодний міжнародний нормативно-правовий акт не дає дефініції цього поняття, немає єдиного визначення і у науковців теорії права, дискусії із визначення терміну тривають [4, с. 63]. Так, М.В. Кравчук зазначає, що права людини – це певні можливості людини, які необхідні для її існування та розвитку в конкретно-історичних умовах, об'єктивно визначаються досягнутим рівнем розвитку всього людства і мають бути загальними рівними для всіх людей [1, с. 162]. Аналогічне розуміння трактується й П.М. Рабіновичем. При